

Biblijske bilješke.

Tipološko značenje broja generacija u Mateja, gl. 1, 17.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

Svih dakle rodova od Abrahama do Davida ima četrnaest, i od Davida do seobe babilonske rodova četrnaest, i od seobe babilonske do Krista rodova četrnaest.

Tko pozorno čita, pitat će se, zašto Matej emfatički ističe broj 14 predočujući genealogiju Mesijinu kao sina Davidova, sina Abrahamova.

Da su neki brojevi u Židova n. pr. 3 sveti, poznato je. Kod brojeva 14 i 42 svaki opaža, da su quocienti svetog broja 7; $14 = 2 \times 7$; $42 = 6 \times 7$. Broj 14 je datum pesaha, uskrsa. Broj 14 je datum svetkovine! Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, et omnis Israel cum eo... coram Domino Deo nostro septem diebus et septem diebus, id est quatuordecim diebus (III. Reg. 8, 65.).

U Num. 23, 1, 14, 29, pripovijeda se, da je moapski kralj Balak na želju Balama vrača triputa zaporedno na različitim mjestima podigao sedam žrtvenika i svaki put prikazao na njima žrtvu; a Balam je tada blagoslovio israelski narod. Židovska tradicija, koju je zabilježio agadista Rab, tvrdi, da je na svakom žrtveniku Balak žrtvovao 14 žrtvi; ergo $3 \times 14 = 42$ i potom zaslužio, da bude pradjed pobožne Rute. Interesantno je, da ovdje imamo isti snošaj brojeva kao i u genealogiji Isusovoj $3 \times 14 = 42$; nadalje taj broj je u svezi sa Rutom, prababom kralja Davida, koja se spominje u genealogiji Gospodinovoj. Svakako je ovdje zabilježena stara židovska tradicija, pošto se ističe odnošaj Rutin prema kralju Davidu.

Iz toga slijedi, da je broj 14 mesijanski. No gdje je baza mesijanskom karakteru tog broja? Ime Davidovo riješava to pitanje. Broj 14 je Davidov broj. Hebrejsko ime דָּוִד predočuje vrijednost ili sumu: $4 + 6 + 4 = 14$. Ergo taj broj kao Davidov bio je znamenit u židovskoj tradiciji. Sv. Matej, koji ju je dobro poznao, izrazio je spominjući 3 puta po 14 generacija.

Balam iza treće žrtve žrtvujući svaki puta po 14 životinja: Dixit autem Balaam ad Balac: Aedifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes.

Num. 23, 1, proriče o Spasitelju: Videbo eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex Jacob et consurget virga de Israel. (Num. 24, 17); ergo da će doći slavni vladar, koji će pobijediti neprijatelje.

Matej ističe, da iza 3×14 generacija dolazi slavni vladar, koji utemeljuje vječno duhovno kraljevstvo.

Mesija je sin Davidov.

No mogao bi tko reći: David imao je više sinova. Budući da se genealogija Isusova dijeli u tri periode po 14 generacija t. j. u tri Dalet — Vau — Dalet periode, ergo Isus je κατ' ἐξοχήν sin Davidov, čije će kraljevstvo biti vječno.

Zato je Isus onaj sin Davidov, na kojeg se protežu slavna proroštva Davidova, on je Mesija. Prema tomu riječima πάσαι οὖν ističe se logički zaključak.

Matej je u 1, 1. navijestio logički sadržaj genealogije: Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ, a na koncu formulira logički zaključak sa οὖν, t. j.: dakle Isus je Davidov sin; no on je u tipološkom smislu još potomak 3×14 generacija od Abrahama-Davida-Jehonije-Isusa; ergo Isus je Mesija.

David je tip, a Isus antitip, on je drugi David; on je Mesija¹.

No David bio je kralj, pa prema tomu je i Isus, drugi David, Mesija, kralj: on je legitimni potomak Davidov.

Ako promotrimo broj generacija do Isusa, koje s tolikom emfazom Matej ističe $3 \times 14 = 42$; to imademo šest sedmica do Krista, jer $6 \times 7 = 42$. U sedmoj dolazi Spasitelj. Kao što je Gospodin odredio, da se u 6 dana, t. j. u 6 velikih perioda obavi razvoj vidljivog svijeta, a sedmi dan počnuo i posvetio ga; tako se kroz šest sedmica obavila priprava za duševni preporod po Gospodinu Isusu Kristu, da u sedmoj sedmici svi, koji su dobre volje, otpočnu u Mesiji Gospodinu Isusu Kristu.

Da nam bude broj sedmica još jasniji, pogledajmo temeljnu ideju evangjelja Matejeva. Matej bo u genealogiji naglašuje misao vodiljicu cijeloga evangjelja.

¹ Heer: Die Stammbäume Jesu nach Matthäus und Lukas.

Mesija mu je kralj, koji je došao da osnuje duhovno kraljevstvo, koje će obilovati izvanrednim duhovnim dobrima, a članovi toga kraljevstva iza muka i patnja dolaze u nebesku slavu. —

Čim se Isus rodio, dolaze mnogi, da mu se poklone kao kralju: *ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;* (2, 2). Isus riše sakupljenom narodu na gori predivni zakonik svojeg duhovnog kraljevstva: *μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* (5, 3); *μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι, ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* (5, 10.).

On je Sin Božji, pravi Sin najvećeg kralja i gospodara, zato nije dužan plaćati porez: *τί σοι δοκεῖ Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆρσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;* εἰπόντος δὲ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς: *ἄραγε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοὶ* (17, 24).

Gospodin unilazi slavno kao krotki kralj u Jerusalem prije muke: *εἶπετε τῇ θυγατρὶ Σιών ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πραῦς* (21, 5).

Gospodin je Sin kralja nebeskoga, koga nevrijedni vinogradari isturiše iz vinograda i ubiše: *καὶ λαβόντες ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν* (21, 39.).

Gospodin je Sin kralja nebeskoga, koji slavi duhovnu svadbu i sve zove u Crkvu svoju.

Gospodin poreguje kraljevstvo svoje sa zrnom gorušičnim, sa njivom, sa mrežom, sa dragocjenim zrnom bisera, sa sakri-venim blagom (c. 13).

Na pitanje Pilatovo: *σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;* odgovara Isus: *σὺ λέγεις.* Vojnici rugaju se Gospodinu, ironički ga pozdravljajući: *χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων* (27, 30). Na križu čitamo napis: *Οὐτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων* (27, 37). Prolazeći Židovi kraj križa rugaju mu se: *Βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἔσιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύομεν ἐπ' αὐτόν* (27, 42).

Kako vid mo u cijelom evangjelju ističe se osobito Gospodinova kraljevska čast. On je *βασιλεὺς*; zato i osnovao *βασιλείαν τῶν οὐρανῶν*.

No upravo jer je kralj duhovni, zato je najdivniji i najsvršeniji učitelj i najpravedniji i strogi zakonodša. Kao učitelj uči narod istinu. Divi se narod, jer ih je učio kao onaj, koji

ima vlast, a ne kao književnici i farizeji (7, 29). Kako je zasljal veličina njegova kao učitelja istine u govoru na gori, u pričama, u disputama s farizejima, tako i prije svojeg uzašašća šalje svoje učenike po svem svijetu, da uče narode obdržavati svu nauku njegovu (28, 20).

Jer je pravi duhovni kralj, zato je najveći zakonša i sudac. Već Ivan Krstitelj govori o njem kao sucu, koji će očistiti gumno svoje (3, 12). U besjedi na gori usavršuje kao samostalni zakonša zakon, a na koncu besjede otkriva veličanstvo svoje vlasti prijeteći se svima, koji ne će živjeti prema konstituciji kraljevstva njegova, vječnom osudom: *οτι οὐδέποτε ἔγνωσεν ἡμᾶς ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν* (7, 23). Često govori o sudu, koji će držati nad svijetom (13, 41. 42. 43.; 48, 49. 50.; 16, 26. 27.; 18, 34. 35.; 21, 41.; 22, 12. 13.; 23, 38.; 24, 30. 31.; cijela 25 glava i 26, 64.).

Poslije uskrsnuća ističe Gospodin svečano svoju vrhovnu zakonodavnu vlast pred svojim učenicima: *ἔδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς* (28, 18).

Kako smo ukratko vidjeli, Matej u svom evangjelju ističe Gospodina kao kralja, učitelja i zakonšu. Ergo i u genealogiji bit će pohranjena ta misao. Isus je najodličniji sin Davidov, koji dolazi iza 42 generacije kao Mesija svijeta.

Svijet je lutao prije Gospodina Isusa Krista. Griješili Židovi i pogani. I Židovi imajući zakon griješili su: *ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῆ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς* (Rom. 7, 13), premda je bio zakon svet: *ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή* (Rom. 7, 12). A pogani imajući pisani zakon u srce valjali se u opačinama, a finale bio je, te su postali bez srca t. j. okrutni (Rom. 1, 29. 30. 31.)

Tko će dakle i Židova i Grka preporoditi, tko će ga učiniti slobodnim od ropstva grijeha; tko će skršiti okove kojim ga okovale neuredne strasti? Tko drugi, nego li Mesija svojom svetom milosti? *Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; χάρις τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν* (Rom. 7, 24. 25.).

Isus oslobagja ljudski rod kao kralj, učitelj i zakonša. — Nije on kralj-osvajač. On bježi pred silnikom Irudom: non

eripit mortalia, qui regna dat coelestia². On želi da vlada dušama, zato nema u njega nikakva nasilja, ne obara što je slabo, nego diže, krijepi i učvršćuje: *οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νίκος τὴν κρίσιν* (Mat. 12, 19. 20.) Zato će ga ljubiti i uzdati se u sveto ime njegovo narodi: *καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν* (Mat. 19, 20).

Zato hoće, da i njegovi učenici budu nježni raznatelji duša slijedeći njegov primjer najdivnije požrtvovnosti: *οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος ὡσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν* (Mat. 20, 25. 26. 27. 28.)

Za muke zabranjuje Petru osvećivati se: *ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον ἀπὸ τῆς πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται* (Mat. 26, 52).

Ergo Mesija je najplemenitiji kralj, jer je najveći i najpožrtvovniji sluga ljudskoga roda. Mesija je najsavršeniji učitelj, koji nije zaodjevao svoju nauku u kake teške forme, već tumačio u pričama narodu divne istine; a što je učio, to je sam i najsavršenije činio. Narodi slušali su mnogo lijepih deklamacija prije i poslije, no tražili su život prema uzvišenoj nauci, a tu prekrasnu harmoniju opažaju u Gospodinu Isusu Kristu.

Isus je i najsavršeniji zakonoša, koji obećaje vječnu sreću izvršiteljima svojeg zakona, a prijeti se vječnom osudom kršiteljima. Prema tomu jedini je On, koji može potpuno i opravdano osvojiti ljudsko srce i u kom svaka duša, koja je dobre volje, može naći duševni mir i sreću.

Ergo misao broja generacija $3 \times 14 = 42$ ili $6 \times 7 = 42$, šest sedmica u genealogiji bit će: samo po jednom može ljudski rod doći u kraljevstvo nebesko; samo jedan može ga izvesti iz labirinta protuslovnih nazora; samo jedan može ugaziti žegju ljudske duše; samo jedan može smiriti bolno srce ljudsko; samo u jednom možemo naći trajni sabbatum, trajni počinak; a to je Isus Krist, Mesija svijeta.

² Hym. crkv. na Epiph.

No ujedno je dan ozbiljan memento, da tko traži drugog spasitelja, ili tko se tomu Spasitelju opire i ne slijedi ga, ne će ući u počinak Gospodina Boga svojega. Drugim riječima Kristovi pristaše treba da su aktivni članovi kraljevstva nebeskoga na zemlji, da uzmognu sa Kristom kraljevati na nebu. Zato treba dok je dan, dok je danas, t. j. za života, upirati oči prema Gospodinu vrhovnom Apostolu i svećeniku sv. vjere naše sjećajući se svojeg nebeskog zvanja (Hebr. 3, 1). Ergo, dok je danas, ne smije biti ni u koga srce zlo nevjere (*καρδία πονηρὰ ἀπιστίας* (Hebr. 3, 12). Kao što mnogi Izraelci radi nevjere putujući u Kanaan nisu ušli u obećanu zemlju, jer se Gospodin zakle, da ne će ući: *ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὁργῇ μου εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου* (Hebr. 4, 3); kao što se Gospod Isus Krist zaprijetio nevjernim Židovjima, da će im kuća ostati pusta: *ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος* (Mat. 23, 38); tako se Gospodin prijeti onim kršćanima, koji ne cijene izvanrednu sreću biti članom kraljevstva nebeskoga na zemlji i koji odlučno ne ispovijedaju svetu kršćansku vjeru, da ne će ući u vječni počinak. Ti ne čuvaju izvanredni poklad sv. vjere, to dragocjeno zrno najdivnijega bisera, za to ne će ni počinuti u Gospodinu. Zato nas i opominje Apostol, da još čeka narod Božji subotni počinak: *ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ* (Hebr. 4, 9).

Misleći na tu izvanrednu sreću, da u Crkvi imamo istinu i milost, kojom možemo doći u taj vječni počinak, misleći na kralja, učitelja, zakonošu i na velikoga svećenika svete vjere naše Gospodina Isusa Krista, treba da odlučno ispovijedamo svetu vjeru našu: *κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας* (Hebr. 4, 14). Zato nas i opominje Apostol: *προσερχόμεθα οὖν μετὰ παρηγορίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν ἐνδράριον βοήθειαν* (Hebr. 4, 16). Ergo počinku vječnom u nebu preludira počinak duhovni na zemlji u kraljevstvu Mesijanskom t. j.: u Crkvi. Tko živi po načelima besjede na gori (Mat. 5, 6, 7.), taj je slobodan u Kristu, jer zakon nije njemu postavljen već: *εἰδῶς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς* (I. Tim. 1, 9), prema tomu čeka ga počinak subotni ili vječni u nebu.

Izraelci bili su pozvani u Kanaan; kršćani u nebo.

Prema tomu mislimo, da ne ćemo pogrešiti, ako ustvrdimo, da je Matej zato naveo 3×14 ili 6×7 generacija u

genealogiji Gospodinovoj, da upozori svoj narod, a po njemu i sve narode: *ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν* (Iv. 4, 22.) — da vjeruju, ufaju i ljube jedinoga Mesiju Gospodina Isusa Krista, koji jedini svojim vjernicima može dati duševni mir: *Λεῖτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς* (Mat. 11, 28); koji jedini može nagraditi prijatelje svoje vječnim blaženstvom u nebu. No Matej ujedno hoće ondje upozoriti, da svi, koji ga ne priznavaju za Mesiju, ne će imati mira na ovom svijetu, a bit će isključeni radi tvrdoće srca iz nebeskog Jeruzalema, mjesta vječnoga počinka. Zajedno je Matej htio probuditi izvanrednu reverenciju prema Gospodinu Isusu Kristu kao najvećem kralju, učitelju i zakonoši, onome, koji je kao Mesija: *βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων* (Apoc. 19, 16).

Prema tomu, jer se jedino po Gospodinu Isusu Kristu, pravom Mesiji, dolazi u vječni počinak, treba da Isus, dok je danas, t. j. za našeg života, kraljuje u srcu našem, kako bismo s njim kraljevali u nebu. Abraham radovao se, da vidi dan njegov, David radovao se, što će prijesto njegov biti vječan, ergo treba da se i vjernici raduju, što imadu takvoga i tolikog Odmoritelja od poslova i napora svojih.

Dr. Franjo Zagoda.

Juridičke bilješke.

Haške konvencije o ženidbenom pravu i naši zakoni. „Bog-slovska Smotra“ je donijela prošle godine u rubrici za „ju-ridičke bilješke“ 2., 3., i 4. broja referat i recenziju moje ras-prave gornjeg naslova i sadržaja. I koliko sam u jednu ruku počašćen time, što je tako odlična revija našla vrijednim, da se osvrne na čednu moju radnju, toliko sam u drugu ruku za-hvalan mnogo poštovanomu gospodinu recenzentu, dru. I. A. Ruspini-u, što je onako sine ira et studio iznio pred drugi nad-ležni forum jezgru mojih izvoda u „Mjesečniku pravničkoga društva“. Ali baš zato si smatram dužnošću, da reflektujem na neke njegove primjedbe, kako bi se što bolje razumjeli, ili barem, da se ne bi krivo razumjeli. Bit ću pri tom po moguć-nosti kratak i ograničit ću se samo na najnužnije, jer napokon svakomu su, koji se za stvar pobliže zanima, pristupačni i raz-lozi i proturazlozi, pak čemu da ih ponavljam.